

הארת השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת נח תשפ"ב

גיליון: 79

א לעכטיגער שבת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

מתחברים לתבות התפלה

בפרשייתנו אנו קוראים את הפסוק "צהר תעשה לתבה", הפירוש הפשוט בפסוק זה הוא שהשי"ת צוה את נח לעשות חלון, או תלות אבן טוב שיאיר לתוך התיבה. בדברי ה'בעל שם טוב' אנו מוצאים אריכות יתירה בפסוק זה על עבודת התפילה, כש"תיבה" - הכוונה על ת"בות התפילה". בספר 'בעל שם טוב - על התורה' הוקדש לזה קונטרס שלם בפרשייתנו, ובשם 'עמוד התפילה' ייקרא. וכך כותב נכדו בעל ה'דגל מחנה אפרים': 'האיר אדוני אבי זקני הבעל שם טוב נשמתו עדן, תיבה מרמוז על מילה, שהוא נקרא תיבה, וזהו מה שאמר צוהר תעשה לתבה, ואמר הוא ז"ל, שתראה להאיר התיבה היוצא מפיך'. וכן הוא בספר 'אור האמת', בשם ה'בעש"ט': 'צהר תעשה לתיבה, שיהא מנהיר התיבה, ואל אמה תכלנה מלמעלה, פירוש שנותן מזון להשכינה ממדרגות שלמעלה'. הוא אומר: לבד מכל המעלות וההשפעות שנמשכים למתפלל על ידי תפילתו, אף גם עולה ומתעלה, לפרנס ולזון את השכינה כביכול.

עטוף בתפילתו עם המלך

ועוד אנו מוצאים בדברי קדשו של ה'בעל שם טוב' בעבודת התפילה בדבר משל: הכריז המלך ביום שמחתו, שכל מי שיבקש דבר מן המלך ימלא מבוקשו, יש מי שיבקש שררה וכבוד, ויש אשר יבקש עושר, ונתנו לכל אחד מבוקשו. והיה אחד חכם שאמר, ששאלתו ובקשתו שידבר המלך בעצמו עמו שלש פעמים ביום, והוטב הדבר מאוד בעיני המלך, מאחר שדיבורו חביב עליו מן העושר והכבוד לכן ימולא בקשתו שיתנו לו רשות לנכנס בהיכלו לדבר עמו, וכשכבר נכנס להיכל המלך - נפתחו לו כל האוצרות של עושר וכבוד, וכל כיוצא בזה. וזה שכתוב "תפילה לעני כי יעשוק" - שהוא מעוטה בתפילה. או אז "ולפני ה' ישפוך שיחו" - שזה מבוקשו שמתקבל לפני בוראו.

לדבר דיבור אחד של אמת

ובדרך קודש זו בעבודת התפילה, צעד רבינו בדרכו בקודש: שהוא רוצה להחזיר העטרה ליושנה, שיחזרו להתעורר להתפלל בכוונה והתלהבות ובכוח גדול, כמו החסידים הראשונים, שהיו בימי ה'בעל שם טוב' זכרונו לברכה ותלמידיו הקדושים, שהיו בדורות שלפנינו. וזאת הם דברי תורתו ב'ליקוטי מוהר"ן, (תורה ט' ק"ב) על ההתחברות לתיבות התפילה, מפסוק זה הנזכר: "צהר תעשה לתבה" - שבני הפירושים של 'צוהר' שהביא רש"י: "יש אומרים אבן טוב, ויש אומרים חלון".

יש אומרים - היינו יש שאמירם - 'תפילתם' הוא בדרגת 'חלון' שאין לו אור מעצמו, רק מה שנכנס מבחוץ. אך יש אומרים היינו שאמירם - 'תפילתם' הוא בדרגת 'אבן טוב' שיש לו אור מעצמו. וזהו: "יש אומרים חלון ויש אומרים אבן טוב". והעצה שדיבורי התפילה יאירו לו לאדם כאותו 'צהר' שהאיר לתיבה - לאותיות התפילה, שיוכל להתפלל ללא מחשבות זרות ובלבולים הבאים בתוך התפילה, הוא בכך: שיאמר את הדיבור באמת לפני ה', וכדברי הכתוב "קרב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת". 'המשכיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו, שיזכה פעם אחד כל ימי חייו לדבר דיבור אחד של אמת לפני ה' כראוי' - כותב לנו רבינו.

פניני הפרשה

"אלה תולדות נח" (ו ט)

"נח" אותיות "חן" ועיוון ב'שיחות הר"ן' (שיחה מד): שבשמו של האדם מרומז מהותו ובחינתו, וזהו הכתוב אצל נח: "ונח מצא חן בעיני ה'".

"אלה תולדות נח" (ו ט)

אפ"ל בהקדם ע"פ דבריהם (ב"ר פ"ל): דתולדותיהם של צדיקים הם מצות ומעשים טובים. וב'ליקוטי מוהר"ן, (תורה כה) דעיקר השארת נצחיות מעשה האדם הוא ב'שכל הנקנה' שעבד על כך והוא אצלו כמתנה. ועיין גם ב'רבל"ג' על 'משלי' (פרק ג, כג) דשכל הנקנה הוא נצחיות אצל האדם. וזהו: ראשי תיבות של: א'לה תולדות נ'ח" הוא: 'אתן' - לשון 'מתנה' - רמז על התולדות שהם מעשיו הטובים, שיהיו בבחינת 'אתן' - לשון 'מתנה' קנין ב'שכל הנקנה'.

"כי מלאה הארץ חמס" (ו יג)

בדברי רש"י, 'לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל'. ואפ"ל 'גזל' בגימטריא 'ארבעים' (עם הכולל). וזהו הכתוב: "ויהי המבול על הארץ ארבעים יום".

"את האלקים התהלך נח" (ו ט)

בדרכי עבודת האלוקים, יש להיות 'מתהלך' ולא 'עומד', וכמובא על כך. וזהו "את האלוקים התהלך נח". והוא ע"ד הכתוב: "מי יעלה בהר ה'", להיות תמיד 'עולה'. ואפשר להוסיף, שהר"ת של זה הפסוק: "את האלוקים ת'תהלך נ'ח" הוא בגימטריא כראשי תיבות של הפסוק שכתבנו: "מי יעלה בהר י'קרי"ק" (עם הכולל).

"ותשחת הארץ לפני האלוקים ותמלא הארץ חמס" (ו יא). על דרך: 'עבירה גוררת עבירה', בריש: "ותשחת הארץ", ולאחר מכן "ותמלא הארץ חמס".

"ותשחת הארץ לפני האלוקים ותמלא הארץ חמס" (ו יא). בדברי רש"י, לשון: ערוה. ואפשר לומר דזהו הכתוב בכאן: "ותשחת הארץ לפני האלוקים" דהפגם הזה של קדושה הוא פגם בהקב"ה בעצמו כביכול - וכמובא ע"כ, וזהו: "לפני האלוקים". וב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה כט) שענינו של ברית קודש הוא בשם 'שדי' שמו של הקב"ה כביכול. וזהו גם הכתוב מיד בפסוק שלאחריו פעם נוספת: "וירא אלוקים את הארץ והנה נשחתה" דיוק של: "וירא אלוקים".

"והקמית את בריתי אתך ובאת אל התיבה" (ו יח)

בדברי ה'בעל שם טוב' בפרשייתנו, וכן הוא ב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ק"ב), ד'תיבה' רומזת על תיבות הפילה. וב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ב, נא, פג) דהתפילה תלויה בקדושה, בתיקון הברית. וזהו: "והקמית את בריתי אתך", בכוח שמיירת הברית, או אז "ובאת אל התיבה" יכולים להתפלל. וזהו גם המובא במשך, הפסוק (ז א) "בא אתה וכל ביתך אל התיבה כי אותך ראיתי צדיק", דעל ידי דרגת 'צדיק' - קדושה' באים אל 'תיבות התפילה', וכדברינו. וב'ליקוטי הלכות' (נשיאת כפים ה ט) דעיקר מי המבול בא על פגם הברית, ובכות התיבה - הדיבורים הקדושים ניצולו מהם.

המשיך פניני הפרשה

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה כמשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"ע

הגני מקים את בריתי אתכם ואת זרעכם אחריכם" (בראשית ט ז)

חנות נכד רבינו עם נכדת הר"ק רבי מרדכי מטשרנוביל ז"ע

היה זה בשנת תקע"ט, שמונה שנים לאחר הסתלקותו של רבינו לגני מרומים, התקיימה החתונה של רבי ישראל נכד רבינו (בנה של בת רבינו מרת שרה), עם בתו של הר"ק רבי אהרן מטשרנוביל, בנו של הר"ק רבי מרדכי מטשרנוביל, מגדולי צדיקי הדור ז"ע. יש לציין שבאותה תקופה נמנתה העיר 'ברסלב' בין העיירות, של רבי מרדכי המגיד מטשרנוביל.

היה זה בעיצומה של שמחת החתונה, שאל רבי מרדכי מטשרנוביל את הר"ק רבי נתן מברסלב "מה אומר רבכם על עניני חולי נופל?" (מחלת הנפילה שהייתה נפוצה בימים ההם). מוהר"ן השיב לו, מה שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה ר"א): פ"ז ג' נתן ל'אביונים (תהלים ק"ב) ראשי תיבות נ'פ'ל', כששמע זאת רבי מרדכי הפטיר: "אם כך צריכים אנו להתחיל מחדש לפזר צדקה..."

שמחת החתונה התקיימה בעיר טשרנוביל עירם של רבי מרדכי ובנו רבי אהרן. כשאל שמחת הצדיקים הגיעו אורחים רבים מרחבי המדינה. ובין הבאים - רבים מסידי ברסלב, ובראשם כאמור מוהר"ן.

רבי מרדכי - סב הכלה, היה כבר בא בימים, זקן וחולה. ולכן, מפאת חולשתו פרש מיד לאחר החופה לחדר למנוחה. המנהג היה בימים ההם, להפסיק בין החופה לסעודת הנישואין בריקודים של שמחה וחדוה לשמח חתן וכלה.

חסידי ברסלב קודו ושרו בהתלהבות עצומה. קולות הזמר שנשמעו למרחוק עוררו את הלבבות לשמחה והתעוררות, והגיעו לאזנו של הצדיק הישיש הנח בחדרו. הוא התרומם ממיטתו, ניגש ליד הדלת והתבונן בחסידים המפזזים בכל עוז, בשמחה של מצוה ובדבקות עילאית. הוא התפעל מאד מהמחזה, ונענה ואמר: אני חשבת שחסידים רוקדים, ולבסוף אני רואה כי צדיקים רוקדים!...

מספר ילדים כמספר הכופתאות !

היה זה מרת אדל בתו הבכירה של רבינו, שזכתה לארח את אביה הגדול מדי שנה בשנה ביום האחרון של פסח.

נהגה צדקנית זו, לכבד את אביה מדי בקרו בביתה, בשתי כופתאות (קנידלעך).

ביומו האחרון של פסח בחוץ לארץ - יום "שמיני של פסח" - נהגו גם המקפידים שלא לאכול 'שרויה' בפסח, לאכול כופתאות, העשויות ממצה שמורה.

פעם אחת, ביום אחרון של פסח, כאשר רבינו ביקר בדרכו בבית בתו הבכירה, הציגה אדל את הכיבוד כהרגלה - שתי כופתאות. חיך רבינו ואמר לבתו: "בשכר שתי כופתאות אלה, תזכי לשני צאצאים אשר יעוררו את קנאת הבריות".

כל מימה - סיפרה אדל - הצטערה על שלא השכילה לכבד את אביה במספר כופתאות גדול יותר... כי הלא צדיק גזור והקדוש ברוך הוא מקיים.

שני ילדים נולדו לה לאדל, שכל אחד בישראל ראוי לה להתברך בכאלה - כברכתו של רבינו: בנה הצדיק הקדוש רבי אברהם בר'ניו, ובתה אותה שדכה עם בנה של אחותה החשובה מרת שרה, בתו השנייה של רבינו.

"ואת שרי כלתו" (בראשית יא לא)

הכנסת כלה בזכות הגאון רבי יוסף חיים זונפלד זצ"ל

היה זה עת היה צריך האי צדיקא וחסידא רבי שלמה וקסלער זצ"ל להשיא את בתו, לא היה ביזו פרוטה לפורטה - דמי "הכנסת כלה" - עבור הצואות החתונה.

לרוב עניותו, שלא איתו זוגתו: רבי שלמה, מה יהיה? איך נשיא את בתנו בעניות כזו? אולם רבי שלמה נחמה באמרו לה: השם יעזור, עוד יהיה טוב.

ואכן עזר לו השם יתברך בדרך פלא, ומעשה שהיה כך היה: באותה עת הגיע לארץ-ישראל יהודי אמיד מגרמניה, והחליט בנפשו להפריש סכום הגון לצדקה לעני האשון שיפגוש בירושלים. מה יכנסו לעיר העתיקה פגש בר' שלמה, והחל לדבר עמו, והבין שנצרך גדול הוא, אבל משום מה הסתפק בנפשו: עם מה עני הגון, או לאו.

עם ספק זה עלה להתייעץ עם מרן רבי יוסף חיים זונפלד זצ"ל - רבה של ירושלים. נחמו רבי יוסף חיים ואמר לו: עוזר ה', ואכן מצאת את העני הגון שבירושלים. ואותו עשיר נתן לו לרבי שלמה, את כל הסכום "הכנסת כלה", שהיה בה די כדי להשיא את בתו.

מזן הפאר ההוא! ישקו חסידים | מתחברים לתבות התפלה

ילדים קרים! השובע בפרשת "נח", אנו קוראים הרבה על "תיבת נח". אנו יודעים ש'תיבה' הפונה, על התיבה ששן נכנס לשם בכדי להציל ממי המבול השופפים שהטביעו את העולם. אך בשם ה'בעל שם טוב', וכן ב'ליקוטי מוהר"ן' פתוב, ש'תיבה' רומזת על "תיבות התפלה", דבוקה אנו נצולים ממיימי המבול, מהגלים והמים הסוערים הרוצים חלילה להטביענו ברוחניות. בלח התפלה אנו יכולים להציל גם מדברים הנראים לנו פקשים מאוד, ההתגרויות של היצר הרע, של פעמים ממש נראה לנו שאין בכוחותינו להתגבר עליהם, אך בלח התפלה אנו מקבלים הרבה סייעתא ושמייא לממעלה, הרבה פחות מה שנוכח - שלבד אנו לא יכולים להם.

וכבר אמרו חכמינו: שיצרו של האדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אינו יכול לו. וזה כוח התפלה, שאפשר להציל דרכו לנצח את המלחמה הארצה שיש לכל אחד ואחד. הבה וננסה להשתמש יותר בתפלה, יותר להרבות בתפלה לפני אדון כל, הרי כל כך הרבה דברים נסינו לעשות ולא כל כך הצלחנו, אם כן למה לא נשתמש בעצה יקרה זו שחכמנו וצדיקנו אמרו שדרכו כן אפשר להצליח.

הבה ונשקיע אפילו כמה דקות ביום - לפרש את שיחתנו ותפלתנו לפני אבינו שבשמים, כמו כן שמבקש מה שחסר לו מאביו.

הבה ונתחבר יותר לתיבות התפלה שאנו מתפללים כל יום לפני השם, נתחבר לנעימותה המיוחדת, לפרושה המתוק, לעונמתה, סגולתה וכוחה הגדול - להמשיך לנו הרבה ברכות והשפעות, למלאות לנו את חסרוננו - מה שחסר לנו, ולמלאות כל משאלות לבנו לטובה.

נתחדש בעבודת התפלה, נלך עם הדוד של התפלה ונקצר את הפרות המתוקים מן.

"ומן הבהמה אשר איננה טהורה" (ז ז)

בדברי חז"ל (פסחים ג) למדים מכאן דלעולם ידבר אדם בלשון נקיה. ואפ"ל, דיש כאן "חמשה תיבות", דרומז על הדיבור בחמשה מוצאות הפה. וכן ה' רומז על הדיבור, דהוא "אתא קלילא", דבו נבראה העולם, וב'ליקוטי הלכות' (נט"ו ו קז) אות ה' הוא בחינת אתא קלילא דלית בה משוואת.

'ועברכים בקבלה' להרה"ק המקובל רבי מאיר פאפיראש מגורי האריז"ל: "ה' בה כלולות כל ה'כ"ב אתון כי ממנה יצאו, ולכן באות ה' ישנה שתי ואוצ' (שתי רגלי האות) ועוד אות י' (המקף הקטן) שהם יחדיו כ"ב". ועיין ב'ליקוטי תורה' להאר"י ז"ל (פרשת וישלח דף מז) שאות ה' הוא הפה.

"ונבקעו כל מעינות תהום וארובות השמים נפתחו" (ז יא)

אפ"ל דקאי על התורה, 'מימי התורה', בריש 'איתערווא דלתתא' - 'מעינות תהום', ולאחר מכן 'איתערווא דלעילא' - 'וארובות השמים נפתחו'.

"בעצם היום הזה בא נח... אל התבה" (ז יג)

'ב'לקוט שמעוני' (האינו לב) בשלשה מקומות נאמר "בעצם היום הזה". בנח: "בעצם היום הזה בא נח" לפי שהיו דורו אומרים: אם אנו מרגישין בו אין אנו מניחין אותו, ולא עוד אלא אנו נוטלין כשילין וקרדמות ומבקעין התבה, אמר המקום, הרני מניסו לתבה בחצי היום.

מה ראה לומר במצרים - "בעצם היום הזה" לפי שהיו מצרים אומרים, אם אנו מרגישין בהן אין אנו מניחין אותן, ולא עוד אלא אנו נוטלים סיפות וחרבות והורגין אותן, אמר הקדוש ברוך הוא הרני מוציאן בחצי היום.

ר"עצם היום הזה" - בהסתלקותו של משה, לפי שהיו ישראל אומרים: אם אנו מרגישין בו אין אנו מניחין אותן, אדם שהוציאנו ממצרים, וקרע לנו את היס, והוריד לנו את התורה, והגיד לנו את השל, והוריד לנו את המן, ועשה לנו נסים וגבורות, אין אנו מניחין אותן, אמר המקום הרני מניסו בחצי היום למערה... לכך נאמר וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה

מכל אלו הדברים, אנו למדים גילוי כוח האמונה לעין כל היכן שכתוב "בעצם היום הזה".

ואפ"ל דסופי תיבות של: "בעצם היום הזה", הוא בגימטריא "פה" - דעינו גילוי האמונה בפה האדם, וכדברי הכתוב: (תהלים פ"ט). "אודיע אמונתך בפי", ובליקוטי מוהר"ן (תורה מד) על כך: דאמונה תולה בפה של אדם, היינו על ידי שמדברין האמונה בפה זהו בעצמו אמונה, וגם על ידי זה באים לאמונה. וזאת אנו רואים בכל מקום שכתוב "בעצם היום הזה" - שנתגלה אמונתו יתברך בפה כל.

כן אפשר להוסיף: "בעצם" מלשון "עצמיותו יתברך" דאמונה נכללים בהבורא ב"ה, וכמובא. ועיין ב'ליקוטי מוהר"ן (קע"ג) דהנפש והאמונה הם בחינה אחת.

"וירבו המים וישאו את התבה ותרם מעל הארץ" (ז יז)

"אין מים אלא תורה", וזה "וירבו המים וישאו את התבה" בכוח התורה ותיבותיה, דתיבה רומזת על תיבות קדושות (ליקוטי מוה"ב), "ותרם מעל הארץ" מתרוממים מהארציות והגשמיות. וכמובא על גדול כוח התורה.

"כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו" (ז כ"ב)

כבר מובא (ליקוטי מוהר"ן ח, ועוד) בגדול מעלת ה'רוח חיים דקדושה', ההתלהבות ורוח חיים לעבודת ה'. וזהו "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו" - בכוח הרוח חיים, "מכל אשר בחרבה מתו" - "חרבה" מלשון "חורבן", דמבטלת חורבנו של האדם. וד"ק.

ובהמשך: "ויעבר אלוקים רוח על הארץ וישכו המים" דבכוח ה'רוח חיים' של קדושה, "וישכו המים" נשקטים גלי הים הסוערים של התאוות הרעות העוברים על האדם.

"משיב הרוח ומוריד הגשם" נתחבר לאמונה התמה שכלל הברכות וההשפעות הם ממנו יתברך הן 'רוח' - ברוחניות והן 'גשם' - בגשמיות ובכך יונעם לנו חיינו...

